

Samassa repussa- hanke

PÄIHTEITÄ KÄYTTÄVIEN RASKAANA OLEVIEN JA VAUVAPEHEIDEN
PALVELUT JA -KOKONAISUUDET SISÄ-SUOMEN YHTEISTYÖALUEELLA
2022-2024

Maarit Revonta, Heini Ristavaara, Petra Aalto, Tiina Salonsaari, Marja-
Leena Lähdeaho

Sisällys

1. JOHDANTO.....	2
2. HANKKEEN HENKILÖSTÖ JA TALOUS.....	2
3. HANKKEEN TAVOITTEET	2
4. HANKKEEN TOIMINTA, TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN JA JATKOTYÖSKENTELY	3
4.1. Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palveluketjun- ja kokonaisuuden luominen Sisä-Suomen yhteistyöalueelle (Etelä-Pohjanmaan, Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan hyvinvointialueet).....	3
4.1.1 Päihteitä käyttävien raskaana olevien palvelukokonaisuus	3
4.1.2 Päihteille altistuneen vauvan hoito- ja palvelukokonaisuus.....	4
4.1.3 Työryhmät.....	4
4.2 Päihteiden käytön varhaisen tunnistamisen tehostaminen sotehenkilöstön koulutuksia lisäämällä	5
4.3 Koulutuskokonaisuuksien ja -pankin kehittäminen	5
4.3.1 Koulutuskokonaisuudet	6
4.4 Vauvaperheteriimitoiminnan kehittäminen ja toiminta	7
4.4.1 Vauvaperheteriimin jatkosuunnitelmat ja kehittämistarpeet	7
4.5 Vauvaperheteriimin vaikuttavuuden arviointi: ”Moniammatillinen hoidon ohjaus päihderaskauksissa” .	8
4.6 Tutkimuskatsaus interventioista.....	8
4.7 Tilastoinnin kehittäminen.....	8
4.8 Digitaalisten palveluiden kehittäminen.....	8
5. THL:N JA HANKKEEN YHTEISTYÖ.....	9
6. JATKOTYÖSKENTELYÄ VAATIVAT ASIAT	9
6.1 Raportoinnin ja tilastoinnin kehittäminen.....	9
7. SUOSITUKSET	10
8. YHTEISTYÖTAHOT	11
LIITTEET	11

1. JOHDANTO

THL on selvittänyt vuosien 2018–2020 aikana päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palveluita Suomessa. Selvitys osoitti, että palveluiden saatavuudessa on alueellisia eroja, eikä päihteitä käyttäviä raskaana olevia aina tunnisteta. ([THL Työpaperi 23/2021](#)) THL:n selvityksen pohjalta aloitettiin valtakunnallinen kehittämishanke päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palvelujen kehittämiseksi ja asiakasryhmän tunnistamisen lisäämiseksi. Hankkeen rahoituksesta vastasi STM ja hankkeen koordinoijana toimi THL. Kehittämishankekokonaisuus toteutettiin vuosina 2022–2024 viidellä yhteistyöalueella. Sisä-Suomen yhteistyöalueen hanke oli ”Samassa-repussa”- hanke ja se toteutettiin vuosina 2022–2024. Yhteistyöalueeseen kuuluu Kanta-Häme, Pirkanmaa ja Etelä-Pohjanmaa. Muut hankekokonaisuuteen kuuluneet hankkeet olivat PÄKÄ-hanke (Pohjois-Suomen Yta), ETU-hanke (Helsinki- Uusimaa yta), VAURAS-hanke (Itä-Suomen Yta) ja TUPA-hanke (Varsinais-Suomen Yta).

2. HANKKEEN HENKILÖSTÖ JA TALOUS

Samassa repussa- hanke käynnistyi helmikuussa 2022, jolloin sen hallinnoijana toimi TAYS ja Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, mutta hyvinvointialueelle siirtymisen myötä hankkeen hallinta siirtyi Pirkanmaan hyvinvointialueelle. Hankkeen projektivastaavana toimi Marja-Leena Lähdeaho, projektipäällikkönä Tiina Salonsaari ja apulaisprojektipäällikkönä Katja Melander (6/2024 asti). Hankkeen tutkimuskoordinaattoreina toimivat Heini Ristavaara (6/2022–12/2024), Maarit Revonta (12/2022–12/2024), Petra Aalto (4/2023–12/2024) ja Anna Trygg (6/2022–12/2022). Hankkeen kokonaisbudjetti oli 639 000 euroa.

3. HANKKEEN TAVOITTEET

Samassa repussa- hankkeen tavoitteet olivat seuraavat:

- 1) Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palveluketjun- ja kokonaisuuden luominen Sisä-Suomen yhteistyöalueelle (Etelä-Pohjanmaan, Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan hyvinvointialueet). Tämä mahdollistaa asiakkaan saamaan laadukasta palvelua oikea-aikaisesti matalalla kynnyksellä asuinkunnasta riippumatta.
- 2) Tehostaa päihteiden käytön varhaista tunnistamista sotehenkilöstön koulutuksia lisäämällä
- 3) Koulutuskokonaisuuksien ja -pankin kehittäminen
- 4) Vauvaperheteriin toiminnan luominen ja kehittäminen
- 5) Tilastoinnin kehittäminen
- 6) Digitaalisten palveluiden kehittäminen

4. HANKKEEN TOIMINTA, TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN JA JATKOTYÖSKENTELY

Tavoitteiden toteutumiseksi työntekijät lähtivät ensin keräämään tietoa palveluiden nyky- ja tavoitetilasta, jonka jälkeen alkoi työskentely palveluiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi. Työskentelyä tehtiin muiden sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa sekä yta-tasoisissa että maakunnallisissa työryhmissä. Yhteistyöryhmiin oli koottu hyvinvointialueiden työntekijöitä ja virkamiehiä, kolmannen sektorin toimijoita sekä kokemusasiantuntijoita. Hankekoordinaattorit osallistuivat myös erilaisiin työryhmiin, yhteistyöfoorumeihin ja koulutuksiin.

4.1. Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palveluketjun- ja kokonaisuuden luominen Sisä-Suomen yhteistyöalueelle (Etelä-Pohjanmaan, Kanta-Hämeen ja Pirkanmaan hyvinvointialueet)

Samassa repussa- hanke kokosi yhteen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia työskentelemään sekä maakunnallisissa että YTA-tasoisissa työryhmissä. Työryhmissä kerättiin ja jaettiin tietoa päihteitä käyttävien raskaana olevien palveluista sekä tietoa siitä, mitä erityisosaamista päihteitä käyttävät raskaana olevat ja vauvaperheet tarvitsevat.

Kanta-Hämeen, Etelä-Pohjanmaan ja Pirkanmaan hyvinvointialueiden palvelut kuvattiin maakuntaraporteiksi. Raporttien tekemisen jälkeen hyvinvointialueet ovat aloittaneet palveluverkkoselvitykset, tehneet suunnitelmia palveluiden muutoksista ja aloittaneet palvelujen muutostyöt. Tämä hankeraportti ei sisällä tehtyjä maakuntaselvityksiä, koska hyvinvointialueelle siirtymisen jälkeen alueet ovat tehneet palveluverkkoselvityksiä, suunnitelmia palveluiden muutoksista sekä tehneet muutoksia palveluihin, joten kuvaukset sisältävät osittain vanhentutta tietoa.

4.1.1 Päihteitä käyttävien raskaana olevien palvelukokonaisuus

Päihteitä käyttävien ja raskaana olevien tarvitsemista palveluista ja tämän asiakasryhmän tarvitsemasta erityisosaamisesta tehtiin koonti, joka on kuvattu graafisen mallin avulla (Liite 1). Malli kuvaa tavoitetilaa ja niitä palveluita, joita tämän asiakasryhmän kohtaamisessa ja eri palveluissa tulisi huomioida. Graafinen malli löytyy Pirhan ”Samassa repussa”- hankkeen sivuilta ([Projektit - pirha.fi](https://projektit-pirha.fi)) ja Innokylä-alustalta ([Innokylä, Samassa repussa- hanke](#)). Jokainen organisaatio voi hyödyntää graafista mallia haluamallaan tavalla ja säilyttää sitä omilla alustoillaan ja tiedostoissaan.

4.1.2 Päihteille altistuneen vauvan hoito- ja palvelukokonaisuus

Päihteille altistuneen vauvan/taaperoikäisen hoito – ja palvelukokonaisuudesta tehtiin myös koonti, joka on kuvattu graafisen mallin avulla (Liite 2). Malli kuvaa tavoitetilaa ja niitä palveluita, joita tämän asiakasryhmän kohtaamisessa ja eri palveluissa tulisi huomioida. Graafinen malli löytyy Pirhan ”Samassa repussa”- hankkeen sivuilta ([Projektit - pirha.fi](http://Projektit-pirha.fi)) ja Innokylä-alustalta ([Innokylä, Samassa repussa-hanke](http://Innokyla_Samassa_repusa-hanke)). Jokainen organisaatio voi hyödyntää graafista mallia haluamallaan tavalla ja säilyttää sitä omilla alustoillaan ja tiedostoissaan.

Tavoitteena on, että hyvinvointialueet jatkavat hoito- ja palveluketjujen ja -kokonaisuuksien kehittämistä.

4.1.3 Työryhmät

Yta-tasoinen työryhmä aloitti työskentelyn syksyllä 2022. Sen tavoitteena oli kerätä tietoa olemassa olevista palveluista ja kehittämistarpeista hankkeen kolmella hyvinvointialueella. Työskentelyä tehtiin niin yhdessä kaikkien hyvinvointialueiden kesken kuin myös alueellisissa työryhmissä.

Erityiskysymyksiin painottuvat työryhmät työskentelivät vuoden 2024 aikana kolmena erillisenä työryhmänä, joita olivat perhekeskustyöryhmä, HAL-poliklinikka-työryhmä ja Vauvasta taaperoksi-työryhmä. Ryhmien tavoitteena oli yhtenäistää ja kehittää tämän asiakasryhmän kanssa toimivien tahojen toimintakäytäntöjä hyvinvointialueilla. Perhekeskustyöryhmässä jaettiin tietoa alueiden moniammatillisista toimintakäytännöistä ja pohdittiin kehittämistarpeita. HAL-poliklinikkatyöryhmässä työskenneltiin THL:n luomien HAL-poliklinikoille tehtyjen lähetekriteereiden yhtenäiseksi käyttöönottamiseksi alueilla. Työskentelyn aikana jokaisen alueen HAL-lähetekriteerit päivitettiin vastaamaan paremmin THL:n lähetesuosituksia. Lisäksi käsiteltiin esimerkiksi yhteistyötä pikkulapsipsykiatrian kanssa sekä mahdollisuutta isän asioiden hoitamiseen. Vauvasta taaperoksi työryhmän tavoitteena oli yhtenäistää seurantakäytäntöjä päihdealtistuneelle vauvalle.

Yta-tasointen työryhmien yhteinen toiminta tämän asiakasryhmän palveluiden kehittämiseksi nähtiin alueilla jatkossakin tarpeellisenä ja tärkeänä, joten yhteistyötä päätettiin jatkaa hankkeen päättymisen jälkeenkin. Työskentelyä varten perustettiin työryhmä ”Päihteitä käyttävien raskaana olevien ja vauvaperheiden kanssa työskentelevien verkosto”. Työryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa ja toimintaa koordinoivat hyvinvointialueiden toimijat. Verkosto koottiin aiemmista työryhmien toimijoista.

4.2 Päihteiden käytön varhaisen tunnistamisen tehostaminen sotehenkilöstön koulutuksia lisäämällä

Päihteiden käytön varhaista tunnistamista parannettiin toteuttamalla koulutuksia sotehenkilöstölle syksyllä 2023, keväällä 2024 ja syksyllä 2024. Koulutuksiin osallistui kaiken kaikkiaan 1765 henkilöä. Koulutuksien järjestämisessä hyödynnettiin myös Teams-osallistumismahdollisuutta, jotta välimatkat eivät estäisi osallistumasta koulutuksiin. Osa henkilöistä on saattanut osallistua useampaan koulutukseen, joten luku ei kerro sitä, kuinka montaa yksittäistä työntekijää koulutukset ovat tavoittaneet.

4.3 Koulutuskokonaisuuksien ja -pankin kehittäminen

Hyvinvointialueiden toimijoilta ja työntekijöiltä kerättiin tietoa koulutustarpeista, jotka koskevat tämän asiakasryhmän kanssa tehtävää työtä. Hankkeessa järjestettiin kolme koulutuskokonaisuutta (syksy 2023, kevät 2024 ja syksy 2024), joissa pyrittiin vastaamaan esille tulleisiin koulutustarpeisiin. Koulutuksiin osallistujilta kerättiin palautteet, joita hyödynnettiin uusien koulutuskokonaisuuksien suunnittelussa ja hankkeen muussa kehittämistyössä. Kerätyn tiedon pohjalta tehtiin myös kooste asiakasryhmän kanssa työskenteleville ammattiryhmille tarpeellisista ja hyödyllisistä koulutusaiheista sekä sopivista kouluttajista (Liite 3).

Hankkeen tavoitteena oli luoda Sisä-Suomen yhteistyöalueelle yhteinen koulutuspankki tämän asiakasryhmän kanssa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Tämä tavoite ei kuitenkaan toteutunut ajanpuutteen sekä yhteisen järjestelmän puutteen takia. Sen sijaan hankkeessa käynnistettiin keskustelu Oppiportin kanssa, jotta he voisivat tuottaa sopivaa koulutusta. Keskustelujen tuloksena Oppiportti on päättänyt tuottaa vuoden 2025 aikana koulutuskokonaisuuden lapsen varhaisen vuorovaikutuksen arvioinnista ja tukemisesta. Koulutuskokonaisuudessa nostetaan esille päihteille altistuneen lapsen ja vanhempien vuorovaikutuksen haasteet ja tukemisen erityispiirteet. Tavoitteena on lisätä ammattilaisten osaamista lasten kaltoinkohtelun ennaltaehkäisemiseksi.

4.3.1 Koulutuskokonaisuudet

Syksy 2023

Syksyllä 2023 järjestettiin kolmiosainen koulutuskokonaisuus yhteistyössä Päiväperhon ammattilaisten kanssa Sisä-Suomen yt-alueen sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöille. Kouluttajina toimivat Päiväperhon ammattilaiset sekä vierailevat luennoitsijat. Koulutus koostui seuraavista osioista:

- Osa 1. Päihteiden käytön tunnistaminen ja puheeksi otto, päihderiippuvuus sairautena sekä siitä toipuminen.
 - Osa 2. Raskaudenaikaisen päihteidenkäytön vaikutukset sikiöön, vauvan vieroitusoireet ja pitkäaikaisseuraukset lapselle.
 - Osa 3. Päihderiippuvuuden vaikutukset vanhemmuuteen, kasvuympäristö ja mentalisaatio.
- Syksyn koulutuksiin osallistui yhteensä n. 500 yhteistyöalueen työntekijää.

Kevät 2024

Järjestettiin kaksi koulutusta, jotka syvensivät ja täydensivät syksyn koulutuskokonaisuuksia. Kouluttajina toimivat asiantuntijaluennoitsijat. Koulutukset olivat seuraavat:

- Webinaari 8.2.2024: Päihteitä käyttävä raskaana oleva asiakas sosiaali- ja terveystalveissa - työkaluja kohtaamiseen sekä motivaation ja päihteettömyyden tukemiseen. Koulutukseen osallistui yhteensä n. 270 yhteistyöalueen työntekijää.
- Koulutuspäivä Tampereella 7.5.2024: Päihteitä käyttävän raskaana olevan ja vauvaperheen seuranta, hoito ja tukeminen. Koulutukseen osallistui yhteensä noin 250 yhteistyöalueen työntekijää.

Syksy 2024

Syksyllä 2024 järjestettiin menetelmäkoulutus Sisä-Suomen yhteistyöalueen toimijoille aiheena Raskaudenaikaisen kiintymyssuhteen tukeminen ultraääntä apuna käyttäen. Koulutus oli suunnattu yhteistyöalueen gynekologeille, kättilöille ja terveydenhoitajille. Koulutuksia järjestettiin kaksi samansisältöistä, joista toinen toteutettiin etänä ja toinen läsnäolona. Koulutuksiin osallistui yhteensä 80 työntekijää.

Loppuseminaari 19.11.2024

Hankkeen loppuseminaari pidettiin Tampereella ja Teamsin kautta 19.11.2024. Seminaarin aiheita olivat nikotiinin haitat raskauden ja sikiön näkökulmasta, päihderiippuvuus ja vanhemmuuden haasteet, päihteiden käyttäjän kokemuksia sosiaali- ja terveystalveista sekä sosiaalityön toimivia käytäntöjä ja moniammatillinen yhteistyö. Luennoitsijoiden lisäksi seminaarissa olivat puhujina kansanedustaja Aino- Kaisa Pekonen ja lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen. Seminaariin osallistui yhteensä noin 210 työntekijää.

4.4 Vauvaperheteriimitoiminnan kehittäminen ja toiminta

Pirkanmaalta puuttuu HAL-poliklinikkatoiminta (huumeet, alkoholi, lääkkeet). Aiemmin päihteitä käyttävien raskaana olevien psykiatrista ja päihdehoitoa oli koordinoitunut TAYS:ssa toiminut vauvaperheyksikkö, mutta sen toiminta oli päättynyt resurssivajeen vuoksi. Hankkeen aikana lähdettiin kehittämään moniammatillista lähete- ja konsultaatiotiimiä, joka suunnittelee ja koordinoi päihteitä käyttävien raskaana olevien hoitoa Pirkanmaalla. Tiimi aloitti toimintansa huhtikuussa 2023 ja se on nimeltään vauvaperheteriimi.

Vauvaperheteriimi toimii erikoissairaanhoidon lähete- ja konsultaatiotiiminä päihteitä käyttäville raskaana oleville koko Pirkanmaan hyvinvointialueella. Toiminnan tavoitteena on arvioida asiakkaan ja perheen tilannetta kokonaisvaltaisesti ja koordinoida jatkohoitoa. Vauvaperheteriimiin osallistuu gynekologian erikoislääkäri, psykiatrian erikoislääkäri, VTY:n (vastasyntyneen tehohoitoyksikkö) sairaanhoitaja, sairaalan sosiaalityöntekijä, sosiaalipediatri/lastentautien erikoislääkäri ja Päiväperhon (päihteitä käyttävien raskaana olevien ja lapsiperheiden hoitoyksikkö Tampereella) työntekijä. Tarvittaessa kokouksessa voi olla mukana myös psykiatrinen sairaanhoitaja, lastensairaanhoitaja, kättilö ja lastenpsykiatri. Terveystieteiden työntekijä tekee lähetteen vauvaperheteriimiin lähetekriteerin täyttyessä. ([Vauvaperheteriimin läheteohjeet](#)) Moniammatillinen tiimi käsittelee lähetteen sekä taustatietojen perusteella asiakkaan tilanteen ja tekee tarvittavan jatkohoitosuunnitelman ja hoitoon ohjauksen.

Hankkeen koordinaattorit ovat järjestäneet koulutus- ja tiedotustilaisuuksia vauvaperheteriimin toiminnasta sekä terveydenhoitoon (perustaso ja erikoissairaanhoito), sosiaalityöhön että yksityisille toimijoille. Vauvaperheteriimin työntekijät ja terveydenhoitajat ovat kokeneet vauvaperheteriimityöskentelyn parantaneen ja nopeuttaneen asiakkaan moniammatillista arviointia. Läheteitä on käsitelty 4/2023–12/2024 aikana 169.

4.4.1 Vauvaperheteriimin jatkosuunnitelmat ja kehittämistarpeet

Vauvaperheteriimi jatkaa hankkeen jälkeen vakiintuneena työryhmänä Pirkanmaan hyvinvointialueella ja sen vastuutahona toimii erikoissairaanhoito. Toimintaa seuraa, arvioi ja kehittää vauvaperheteriimin seurantaryhmä, joka koostuu neuvolan, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalvelun toimijoista.

Vauvaperheteriimin kehittämistyössä on nostettu esiin seuraavat kehittämistarpeet:

- terveydenhoitajien osallistuminen vauvaperheteriimiin
- sosiaalitoimen osallistuminen vauvaperheteriimiin
- asiakkaan osallisuuden kehittäminen
- asiakasasioiden koordinointi siten, työntekijät ovat paikalla vain omaa asiantuntijuutta vaativissa kohdissa

4.5 Vauvaperheteriimin vaikuttavuuden arviointi: ”Moniammatillinen hoidon ohjaus päihderaskauksissa”

Vauvaperheteriimin toiminnasta toteutettiin tutkimus ”Moniammatillinen hoidon ohjaus päihderaskauksissa”. Tutkimus kuvaa vauvaperheteriimin toimintaa ja siihen ohjautuneita asiakkaita sen ensimmäisen toimintavuoden aikana. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää toiminnan jatkokehittämisessä. Loppuraportin kirjoittamisen aikaan tutkimuksen kirjoittaminen on vielä osittain kesken, mutta tulokset julkaistaan vuoden 2025 aikana.

4.6 Tutkimuskatsaus interventioista

Annariina Koivu teki hankkeelle kansainvälisiin tutkimuksiin pohjautuvan tutkimuskatsauksen, jossa selvitettiin mitä tutkimuksia on tehty päihteitä käyttävien raskaana olevien äitien päihteettömyyden tukemisesta, hoitamisesta ja interventioista sekä niiden vaikutuksista äidin päihteiden käyttöön tai päihteettömyyteen. Tuloksia tullaan tarjoamaan lääketieteelliseen julkaisuun.

4.7 Tilastoinnin kehittäminen

Hankkeen tavoitteena oli tilastoinnin kehittäminen, sillä tällä hetkellä päihteitä käyttävistä raskaana olevista ei ole olemassa luotettavaa, tilastoitua tietoa. Hankkeen aikana oli tarkoitus kehittää päihteitä käyttävien raskaana olevien tilastointia, mutta aikataulujen ja resurssien puuttumisen vuoksi siinä ei edetty.

4.8 Digitaalisten palveluiden kehittäminen

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli digitaalisten palveluiden kehittäminen. Jo hankkeen alkuvaiheessa huomattiin, että hyvinvointialueelle siirtymisen myötä digitaalisten palveluiden käyttöönotto oli hyvin erilaisessa vaiheessa eri alueilla. Myös hyvinvointialueiden tavoitteet digipalveluiden kehittämisestä ja painopisteistä oli vielä selkiytymättömiä, joten hankkeen kautta ja sen tavoiteaikataulussa oli mahdotonta kehittää tämän asiakasryhmän digitaalisia palveluja. Sen vuoksi hanketavoitteeksi täsmennettiin digitaalisten palvelujen koonti ja tämän asiakasryhmän huomioiminen digitaalisia palveluja kehitettäessä.

Hyvinvointialueiden digitaalisten palveluiden kehittäjien kanssa tehtiin yhteistyötä digipalveluiden kokonaisuuden kartoittamiseksi. Hyvinvointialueiden omat sekä muut alueelliset ja valtakunnalliset digitaaliset palvelut, jotka liittyvät hankkeen kohderyhmään koottiin yhteen.

5. THL:N JA HANKKEEN YHTEISTYÖ

Hanketyöntekijät tekivät koko ajan tiivistä yhteistyötä hanketta koordinoivan THL:n (projektipäällikkö Anne Arponen ja ylilääkäri Margareeta Häkkinen) sekä muiden hankkeiden kanssa (PÄKÄ-, TUPA- ETU- ja VAURAS- hankkeet).

Hankkeen aikana luotiin yhdessä THL:n ja muiden hankkeiden kanssa yhteistyönä uudet valtakunnalliset suositukset HAL-poliklinikoiden lähetekriteereiksi ([HAL-poliklinikoiden lähetekriteerit](#)). Yhtenäisiä lähetekriteereitä ei ole valtakunnallisesti aikaisemmin ollut, vaan jokainen alue on määritellyt itse omat lähetekriteerit.

THL kehitti hankkeen aikana äitiys- ja lastenneuvolaan tarkoitetun laaja-alaisen päihdekyselyn, jonka työstämiseen myös hanketyöntekijät osallistuivat. Lomake sisältää AUDIT-kyselyn, mutta on kartoittaa aiempaa tarkemmin päihdekäyttöä ja huomioi erityisesti raskaana olevat. ([Äitiys- ja lastenneuvolapalvelujen päihdeseulontalomake](#))

Hanketyöntekijöiden yhteistyönä tarkennettiin ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen tekemiseen, prosessiin ja käytäntöön liittyviä asioita ja tämä ohjeistus on julkaistu Lastensuojelun käsikirjassa. ([Lastensuojelun käsikirja](#)).

Muista THL:n suosituksista ja kaikkien hankkeiden aikaansaannoksista THL on julkaissut työpaperin, josta löytyy kattavasti lisätietoa ([Päihteet ja raskaus](#)).

6. JATKOTYÖSKENTELYÄ VAATIVAT ASIAT

Hankkeen aikana nousi monia erityiskysymyksiä ja osaamisen alueita, jotka eivät kuuluneet tähän hankesuunnitelmaan, mutta joiden kehittäminen tulee jatkaa sekä osana perustyötä että mahdollisina erillisinä projekteina tai hankkeina.

6.1 Raportoinnin ja tilastoinnin kehittäminen

Samassa repussa- hankkeen edetessä havaittiin, että päihteitä käyttävän raskaana olevan tilanteen kirjaamisesta ja tilastoinnissa ei ole yhtenäisiä käytäntöjä ja ohjeita, mitä asioita tulisi kirjata ja tilastoida. Lisäksi huomattiin, ettei tehtyjen päihdekyselyjen, esim. AUDIT-kyselyn, tietoja ja tuloksia kirjata systemaattisesti potilastietojärjestelmään. Puuttuvat tiedot voivat antaa virheellisen kuvan potilaan päihdekäytöstä esimerkiksi raskaana olevan tullessa synnyttämään ja vaikeuttaa esimerkiksi syntyvän lapsen seurannan tarpeen arviointia. Myös päihdediagnoosit saattavat puuttua asiakkaan tiedoista. THL on tehnyt suosituksen ja ohjeistuksen, jonka mukaan OID-koodia käyttämällä voitaisiin saada tietoa erikoissairaanhoidon päihteitä käyttävistä asiakkaista. ([OID-koodien käyttäminen HAL-poliklinikalla](#))

THL ohjeistaa myös muistamaan oikeanlaisten diagnoosikoodien käyttämisen, jotta potilaat saisivat oikeanlaista hoitoa ja resurssit osattaisiin kohdentaa oikein. ([Raskauden aikaisen päihteidenkäytön diagnoosikoodien kirjaaminen](#))

Kirjaamista ja tilastointia tulisi yhdenmukaistaa ja tarkentaa, jotta tämä asiakasryhmä tulisi näkyväksi ja hoitoa ja palveluja kehitettäisiin tietoperusteisesti.

7. SUOSITUKSET

Hanketyöskentelyn pohjalta Samassa repussa- hanke teki seuraavat suositukset:

Asiakas

- Palveluiden tulee olla asiakkaan tarpeista lähtevää sekä yhdenvertaisia asuinkunnasta riippumatta.
- Palveluissa on huomioitava myös ennaltaehkäisy.
- Alueilla tulee olla sovittuna toimintatavat, jotka varmistavat moniammatillisen työskentelyn raskausaikana sekä vauvan synnyttyä.
- Palveluissa tulee huomioida koko perhe.

Raskauden ehkäisy

- Päihteitä käyttäville tulee tarjota maksuton ehkäisy. Ehkäisyn saamisesta tulee tehdä erityisen helppoa ja nopeaa.

Lapsen seuranta

- Päihteille altistuneiden lasten seuranta tulee kehittää ja vahvistaa hyvinvointialueilla sekä selkiyttää vastuutahojen roolit.
- Seurannan tulee olla riittävän pitkäkestoista.
- Tulee muistaa päihteidenkäytön mahdollisuus, jos lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksessa on haasteita.
- Seurannassa tulee huomioida lapsen kaltoinkohtelun kohonnut riski ja vahvistaa kaltoinkohtelulta suojaavia tekijöitä.

Koulutus, perehdytys, työnohjaus

- Työntekijöillä tulee olla saatavilla jatkuvasti koulutusta ja perehdytystä:
- päihteitä käyttävän henkilön kohtaamiseen
- päihteiden puheeksiottoon
- vanhemman päihteidenkäytön vaikutuksesta lapseen ja perheeseen
- Työntekijöillä tulee olla oikeus työnohjaukseen

Palveluiden kehittäminen

- Asiakasryhmä tulee huomioida hyvinvointialueiden strategisissa tavoitteissa ja toimintaluvuissa

- Varmistetaan ylläpitämällä moniammatillista yhteistyötä hyvinvointialueilla ja yhteistyöalueen tasolla.
- Tulee selkiyttää ennakollisen Is-ilmoituksen prosessin toimivuutta.
- Tulee hyödyntää kokemusasiantuntijoita
- Asiakasmäärät tulee tehdä näkyväksi tarkentamalla ja yhdenmukaistamalla tilastointia ja kirjaamista.
- YTA-tasoisesti tulee tarkentaa tämän asiakasryhmän palvelukokonaisuuksia, jotta ne olisivat yhdenmukaisia.

8. YHTEISTYÖTAHOT

Hankeen aikana on tehty laajaa yhteistyötä kolmen hyvinvointialueen virkamiesten ja työntekijöiden kanssa sekä kolmannen sektorin ja yksityisten toimijoiden kanssa. Yhteistyötahoja ovat olleet mm.

THL, STM

Valtakunnalliset hankkeet (Etu- Vauras-, PÄKÄ- ja Tupahankkeet)

Hyvinvointialueiden Pirha, OmaHäme ja Etelä-Pohjanmaan terveydenhuollon, sosiaalitoimen ja koulutussektorin toimijat ja verkostot

Oppilaitosyhteistyö: Yamk-opiskelijan, kättilön opinnäytetyö: Päihderiippuvainen kättilön vastaanotolla: asiakaslähtöisen toimintamallin kehittäminen

Pikassos, Pirhan lapsibudjetointi, Vauvafoorumi, Pikku töppöset, Ensi- ja turvakoti

Familiar, Kotiko, Avominne, Yksityiset neuvolat, Breikki

LIITTEET

Liite 1: Päihteitä käyttävän raskaana olevan palvelukokonaisuus

Liite 2: Päihteitä käyttävän lapsiperheen (vauvasta taaperoksi) palvelukokonaisuus sekä Lapsi ja perhe keskiössä joka toimijalla- suositukset

Liite 3: Lisäkoulutusta päihteitä käyttävien raskaana olevien ja vauvaperheiden kanssa työskenteleville ja heitä työssään kohtaaville

Päihteitä käyttävän raskaana olevan palvelukokonaisuus

Samassa repussa -hanke
2022–2024

Neuvola

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

HAL-poliklinikka / äitiyspoliklinikka

Sosiaalipalvelut: aikuissosiaalityö ja lastensuojelu

Synnytys, vierihoido- osasto ja vastasyntyneen teho- ja tarkkailuosasto

Ota puheeksi! Päihteistä sekä niiden vaikutuksista raskauteen, vanhemmuuteen ja vauvaan tulee puhua selkeästi ja oikeilla nimillä

Perushoidon-, seurannan tai -arvioinnin lisäksi tulee huomioida seuraavat seikat:

- Asiakkaan ja puolison päihdetilanteen kartoitus (mm. AUDIT) ja tietojen kirjaaminen
- Asiakkaan ja perheen sosiaalisen tilanteen kartoitus
- Vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen puheeksi ottaminen
- Vanhempien valmiuksien arvioiminen vastasyntyneen hoitamiseen
- Edellytysten täytyessä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus/lastensuojeluilmoitus tai yhteydenotto sosiaalihuoltoon
- Asiakkaan ohjaaminen tarvittaviin hoito- tai tukipalveluihin (mm. HAL-pkl, päihdepalvelut, sosiaalipalvelut)
- Hoitokäyntien ja tukitoimien (esim. HAL-pkl) toteutumisen ja riittävyyden arviointi
- Asiakkaan oman näkemyksen selvittäminen terveydestä, hoidosta ja riittävästä tuesta
- Synnytyksen jälkeisen raskauden ehkäisyn suunnittelu jo raskausaikana

- Asiakkaan ja perheen sosiaalisen tilanteen kartoitus
- Päihdetilanteen arviointi ja hoitosuunnitelma on tehty
- Mielenterveys- ja päihdediagnoosit ovat ajantasaiset
- Mahdollinen lääkitys on varmistettu sopivan raskauden ja imetyksen aikana käytettäväksi
- Vieroituksen, hoidon tai kuntoutustarpeen arviointi
- Vanhempien valmiuksien arvioiminen vastasyntyneen hoitamiseen
- Perheen tarvitsemien tukitoimien arvioiminen ja suunnitteleminen
- Edellytysten täytyessä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus/lastensuojeluilmoitus tai yhteydenotto sosiaalihuoltoon
- Asiakkaan oman näkemyksen selvittäminen terveydestä, hoidosta ja riittävästä tuesta
- Kokemusasiantuntijan käytön mahdollisuuden arvioiminen

- Asiakkaan ja puolison päihdetilanteen kartoitus (mm. AUDIT ja seulat) ja tietojen kirjaaminen
- Suunnitelma ja kirjaaminen imetysluvasta
- Vanhempien valmiuksien arvioiminen vastasyntyneen hoitamiseen
- Asiakkaan ja perheen sosiaalisen tilanteen kartoitus
- Vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen puheeksi ottaminen
- Hoitokäyntien ja tukitoimien (esim. päihdehoito) toteutumisen ja riittävyyden arviointi
- Potilastiedoissa ajantasaiset diagnoosit
- Edellytysten täytyessä ennakkollinen lastensuojeluilmoitus / lastensuojeluilmoitus tai yhteydenotto sosiaalihuoltoon
- Asiakkaan ohjaaminen tarvittaviin hoito- tai tukipalveluihin (mm. päihdepalvelut, sosiaalipalvelut)
- Asiakkaan oman näkemyksen selvittäminen terveydestä, hoidosta ja riittävästä tuesta

- Asiakkaan ja perheen sosiaalisen tilanteen ja tukitoimien kartoitus ja aktivoiminen
- Päihdehoitokontaktin olemassaolon varmistaminen
- Vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen puheeksi ottaminen
- Hoitokäyntien (esim. HAL-pkl, neuvola) toteutumisen ja riittävyyden arviointi
- Vauvan mahdollisessa sijoitustilanteessa vanhempien ja sijaisperheen tukeminen
- Asiakkaan oman näkemyksen selvittäminen terveydestä, hoidosta ja riittävästä tuesta
- Kokemusasiantuntijan käytön mahdollisuuden arvioiminen

- Yhteydenotto sosiaalitoimeen tai sairaalan sosiaalityöntekijään yhteistyön aloittamiseksi
- Lastensuojeluilmoituksen tekeminen, jos perheestä nousee lastensuojelullisia huolia
- Vanhemman ja vauvan vuorovaikutuksen seuraaminen ja arvioiminen
- Vanhempien valmiuksien arvioiminen vastasyntyneen hoitamiseen
- Potilastiedoissa on ajantasaiset diagnoosit
- Tarvittaessa vauvan vieroitusoireiden hoitaminen
- Vauvan kasvun ja kehityksen seurannan suunnittelu
- Raskauden ehkäisyn suunnitelma on tehty
- Ajan tasaiset suunnitelmat äidin ja lapsen kotiutumiseksi
- Asiakkaan oman näkemyksen selvittäminen terveydestä, hoidosta ja riittävästä tuesta

Muista yhteistyö! Verkostoneuvottelujen suunnittelu, toteutus ja vastuutahon sopiminen

Kolmannen sektorin, yksityisten toimijoiden ja kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen

Päihteitä käyttävän lapsiperheen (vauvasta taaperoksi) palvelukokonaisuus

Neuvola

- Kasvun ja kehityksen seuranta, tarvittaessa lisäkäyntejä
- Käyntien toteutumisen varmistaminen (muistutukset, perään soitot)
- Vieroitusoireiden seuranta
- Sairauksien ennaltaehkäisy mm. rokotukset (vanhemmat usein pistoskammoisia, vauva th:lla rokotuksen ajan edesauttaa rokotuksen saamista)
- Perheen sosiaalisen tilanteen kartoitus
- Vanhempien päihteettömyyden kartoittaminen, tukeminen ja tietojen kirjaaminen
- Edellytysten täyttyessä yhteydenotto lastensuojeluun (lastensuojeluilmoitus tai muu yhteydenotto)
- Ohjaaminen tarvittaviin hoito- tai tukipalveluihin (mm. sosiaalipediatrian poliklinikka, pikkulapsipsykiatria, fysioterapia, päihdepalvelut, sosiaalipalvelut, kolmannen sektorin palvelut)

Sosiaalipalvelut

- Asiakkaan ja perheen sosiaalisen tilanteen ja tukitoimien kartoitus ja aktivoiminen Päihdehoidon toteutumisen varmistaminen ja päihteettömyyden tukeminen
- Vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen puheeksi ottaminen
- Lapsen hoitokäyntien toteutumisen ja riittävyyden arviointi yhteistyöverkostoa hyödyntäen
- Lapsen mahdollisessa sijoitustilanteessa vanhempien ja sijaisperheen tukeminen
- Perheen oman näkemyksen selvittäminen terveydestä, hoidosta ja riittävästä tuesta Perheen ja päihteille altistuneen vauvan erityistarpeiden huomioiminen palveluita suunniteltaessa
- Muista edetä lapsen etu ja erityisen hoidon ja huolenpidon tarve huomioiden arviota ja päätöksiä tehdessä – hyödynnä erityisosaamisen verkostoja

Erikoissairaanhoido

- Vastasyntyneen teho- ja tarkkailuosasto**
- Vauvan tarvitsema lääketieteellinen hoito ja tuki
 - Vieroitusoireiden seuranta
 - Mahdollisten vieroitusoireiden hoito (lääkkeetön ja lääkkeellinen)
- Sosiaalipediatría/Lastentaudit**
- Lapsen kehityksen ja kasvun laaja moniammatillinen arviointi
 - Suunnitelma kehitysseurannasta ja tuen tarpeesta
 - Perheen tilanteen kartoitus
 - Vakaan ja turvallisen arjen merkityksen korostaminen ja mahdollisiin puutteisiin puuttuminen
 - C-hepatiitti-vasta-aineet
 - Yhteistyö (mm. fysioterapeutti, sosiaalityöntekijä, puheterapeutti)
- Pikkulapsipsykiatria**
- Vanhemmuuden arviointi ja vahvistaminen
 - Varhaisen vuorovaikutuksen arviointi ja vahvistaminen
 - Terapeuttinen työskentely, kotikäyntien suosiminen

Kuntoutus

- Fysioterapia**
- Motorisen tilanteen arviointi
 - Kuntoutus
 - Vanhempien ohjaus ja neuvonta (mm. vauvan käsittelyn mallintaminen)
 - Kotikäyntien suosiminen (lapsen arkiympäristön havainnointi)
- Puheterapia**
- Syömisen valmiuksien arviointi
 - Kielenkehityksen arviointi
 - Syömiseen liittyvä ohjaus, neuvonta ja mallintaminen
 - Puhumiseen ja ilmaisuun liittyvä ohjaus, neuvonta ja mallintaminen

Muut palvelut

- Kasvatus- ja perheneuvola**
- Vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen puheeksi ottaminen
 - Ohjaaminen tarvittaviin palveluihin
 - Palvelutarpeenarviopyynnön tai lastensuojeluilmoituksen tekeminen
 - Vanhempien päihteettömyyteen tukeminen ja tietojen kirjaaminen
 - Perheen oman näkemyksen selvittäminen terveyteen, hoitoon ja tukeen liittyen

Varhaiskasvatus
Kolmas sektori

Lapsen kehityksen kannalta tärkeintä on syntymän jälkeinen päihteetön vakaa arki → vähentää sikiöaikaisen altistuksen haittoja

Kysy ja tarkenna. Ole lempeä, mutta jämäkkä. Muista vahvistaa positiivisia asioita.

Lapsi ja perhe keskiössä joka toimijalla

Vauvan vieroitusoireiden huomioiminen

Sanoita vauvan oireita ja niiden taustaa, huomioi myös muut mahdolliset syyt oireille

Voimakas imemistarve

Voi johtaa ylisyöttämiseen (vaikea tulkita nälkämerkkejä) ja erilaisiin vatsavaivoihin

→ Ohjaa: syöttämisen rytmittämistä ja rauhoittamiskeinoja kuten tutin käyttöä ja sylittelyä

Jäykistely, nykyin, ali- ja ylijänteveys

Voi hidastaa motorista kehitystä, voi altistaa lapsen käsittelyn ikätasoon sopimattomasti

→ Ohjaa ja mallita:

- vauvan käsittely rauhallisesti, kyljen kautta nostot, tukeminen myös sylissä istuessa
- koukkuasennon suosiminen ylijänteväällä
- kehonhallinnan vahvistaminen arjessa alijänteväällä ikätasoisesti esim. vauvan pukeminen sylissä
- tärkevän raajan vieni koukkuun lähelle kehoa

Ärtyvä vauva, kimeä itkuääni

Voi altistaa ravistelulle tai muulle kaltoinkohtelulle

→ Puhu riskeistä ja ennaltaehkäisystä

→ Ohjaa:

- ympäristön rauhallisuus; vanhemman puhe, liikkuminen, kodin ääni- ja valomaailma
- vauvan rentouttaminen: sylittäminen, ihokontaktissa pitäminen, vauvahieronta, kantoliina, kylpy
- vanhemman jaksamisen varmistaminen, avun tarpeen selvitys

Suun motorikka ja puheen kehitys

- Ole sensitiivinen imetyksen suhteen, äidin oma tausta voi tehdä ajatuksesta vaikean
- Tue ja kannusta ikätasoiseen syömiseen – vauva ajatellaan usein paljon vanhemmaksi tai nuoremaksi mitä onkaan
- Nosta esiin lapsen tarpeet - kiinteiden syöttäminen aloitetaan hyvin aikaisin ja edetään hyvin nopeasti tai sileistä ruuista voi olla vaikea päästä etenemään karkeampiin
- Kiinnitä huomiota puheenkehitykseen, päihdealtisteisilla lapsilla puheentuoton viive on muuta ikäluokkaa selvästi yleisempää
- Ohjaa herkästi puheterapeutille arvioon ja ohjaukseen

Kaltoinkohtelun ennaltaehkäisy ja huomiointi

- Normalisoi vauva-arjen sitovuutta, raskautta ja vanhemman mahdollista väsymystä -kannusta avun vastaanottamiseen, hyväkin vanhempi voi väsyä
- Puhu etukäteen vauvan itkun sietämisen vaikeudesta, mieti vanhemman kanssa keinoja selvitä esim. vauva ei mene rikki omassa sängyssä, jos vanhempi hetken hengähtää
- Puhu ravistelun riskeistä ja ennaltaehkäisystä
- Riisu lapsi joka vastaanotolla ja tarkasta iho
- Kysy mahdollisten ihohäikien etiologiasta
- Huomioi lapsen liikkumisen taitoihin sopimattomat jäljet (mustelmat liikkumattomalla vauvalla on aina hälytysmerkki)

Vanhemmuuden tukeminen

- Kohtaa perhe lämpimästi ja avoimesti
- Huomioi molemmat vanhemmat
- Kannusta lapsen syytelyyn
- Mallita vauvan ja lapsen käsittelyä
- Auta vanhempia tunnistamaan omat vahvuudet ja voimavarat – kuuloestele vanhemman tunteita
- Auta tunnistamaan vanhemmuuden haasteet ja tuen tarve
- Ylisukupolvisten mallien huomioiminen ja tunnistaminen
- Muista antaa positiivista palautetta onnistumisista
- Sovitaan tavoitteet, jotka on mahdollista saavuttaa
- Motivoi ja tue päihteettömyyttä (muista myös nikotiini), mielihalut ovat inhimillisiä – tärkeintä on tietää miten toimia silloin
- Kartoita vanhemman jaksamista, tue ja rohkaise avun vastaanottamiseen (huomioi lähiverkostot)
- Kysy avoimesti, suoraan ja konkreettisia asioita (nukkuminen, syöminen, parisuhde jne)
- Tarkenna, älä tyydy "Ok" -vastaukseen

Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen

- Anna positiivista palautetta vanhemman ja lapsen hyvistä vuorovaikutushetkestä
- Mallita vuorovaikutustilanteita:
 - vauvan katsekontaktin hakeminen
 - vauvalle jutteleminen perushoitotilanteissa ja sylissä
 - taaperolle lukeminen
- Ohjeista vauvan tunteisiin vastaamisesta ja niiden jakamisesta (kun vauva on iloinen, hymyillään)
- Vuoron antaminen vauvalle (malta odottaa vauvan reaktiota jutteluksi)
- Tue vanhempia reagoimaan vauvan tarpeisiin ja reagointiin (ääntely, katseet) reagoimaan vauvan tarpeet ja jaksaminen huomioiden
- Muistuta vauvan jaksamisen huomioimisesta vuorovaikutustilanteissa

Vieroitusoireita (voi kestää 6kk:n ikään):
ärtyvyys, voimakas imemistarve, syömisongelmat, oksentelu, kimeä itkuääni, lihassäpsähtely, hikoilu, tärinä, löysät ulosteet, uni-ongelmat, nenän tukkoisuus/aivastelu, yli- ja alijänteveyttä

Muista moniammatillinen verkostoyhteistyö

Lapsen kaltoinkohtelun ehkäisy kuuluu jokaiselle

Samassa repussa -hanke 2022–2024

Lisäkoulutusta päihteitä käyttävien raskaana olevien ja vauvaperheiden kanssa työskenteleville ja heitä työssään kohtaaville:

1. Päihteidenkäytön tunnistaminen ja puheeksiotto
 - Välineitä päihteidenkäytön tunnistamiseen (testit, päihtymyksen havainnointi jne.)
 - Vinkkejä puheeksioton tueksi
 - Dialogisuus, arvostava kohtaaminen
 - Työntekijän omien asenteiden tunnistaminen
 - Päihteet
 - o mitä käytetään, miten vaikuttaa
2. Päihderiippuvuus sairautena ja siitä toipuminen
 - Päihderiippuvuus sairautena (lääketieteellinen näkökulma, sosiaalinen näkökulma)
 - Riippuvuudesta toipuminen: päihdehoito (avohoito, laituskuntoutus, opioidikorvaushoito), vertaistuki.
3. Päihteidenkäytön vaikutukset sikiöön ja raskauteen
 - Eri päihteiden vaikutuksia sikiöön
 - Millaisia vaikutuksia päihteiden käytöllä voi olla raskauteen?
4. Raskaudenaikaisen päihteidenkäytön vaikutukset syntyvään vauvaan ja pitkäaikaisvaikutukset lapsen elämään
 - Vastasyntyneen vieroitusoireet ja niiden hoito
 - Millaisia seurauksia raskaudenaikainen päihdekäyttö voi aiheuttaa lapsen elämään?
 - Miten havainnoida ja arvioida vaikutuksia?
5. Päihderiippuvuus ja vanhemmuus
 - Päihderiippuvuuden tuomat haasteet vanhemmuuteen
 - Päihderiippuvuuden vaikutukset läheisiin
 - Miten arvioida ja havainnoida tuen tarvetta?
 - Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen
 - Mentalisaatio
6. Lapsen hädän tunnistaminen
 - Riittämättömän vanhemmuuden / kaltoinkohtelun tunnistaminen
 - Millaisia merkkejä havainnoida vauvassa / taaperossa / lapsessa?
 - Miten havainnoida?
 - Miten auttaa (miten auttaa vauvaa/lasta, miten tukea vanhemmuutta)
7. Traumainformoitu työote
 - Ymmärrys traumatisoitumisesta ja sen seurauksista
8. Menetelmäkoulutuksia
 - Vakauttavia työmenetelmiä (lapsen kanssa / vanhemman kanssa)
 - Dialektinen käyttäytymisterapia
 - PACE- menetelmä
 - Vuorovaikutushavainnointimenetelmät (ADBB, MIM...)

LISÄKOULUTUKSET JAOTELTUNA AMMATTIRYHMITÄIN

Koulutuksia terveydenhoitajille:

Päihteidenkäytön tunnistaminen ja puheeksiotto

- Välineitä päihteidenkäytön tunnistamiseen (testit, päihtymyksen havainnointi jne.)
- Vinkkejä puheeksioton tueksi

Päihderiippuvuudesta ja sen hoidosta

- Päihderiippuvuus sairautena
- Päihdehoitomuotoja (avohoito, laitostuntoutus, opiaattikorvaushoito, vertaistuki)

Päihteidenkäytön vaikutukset raskauteen, sikiöön ja syntyvään vauvaan

- Eri päihteiden vaikutuksia sikiöön
- Millaisia vaikutuksia päihteiden käytöllä voi olla raskauteen?
- Vastasyntyneen vieroitusoireet ja niiden hoito

Päihderiippuvuus ja vanhemmuus sekä raskaudenaikaisen päihteidenkäytön pitkäaikaisvaikutukset lapsen elämään

- Päihderiippuvuuden tuomat haasteet vanhemmuuteen
- Miten arvioida ja havainnoida tuen tarvetta?
- Millaisia seurauksia raskaudenaikainen päihdekäyttö voi aiheuttaa lapsen elämään?
- Miten havainnoida ja arvioida vaikutuksia?

Lapsen hädän tunnistaminen

- Riittämättömän vanhemmuuden / kaltoinkohtelun tunnistaminen
- Millaisia merkkejä havainnoida vauvassa / taaperossa / lapsessa?
- Miten havainnoida?

Koulutuksia lastensuojelun sosiaalityöntekijöille, sosiaaliohjaajille ja perhetyöntekijöille:

Päihteidenkäytön tunnistaminen ja puheeksiotto

- Välineitä päihteidenkäytön tunnistamiseen (testit, päihtymyksen havainnointi jne.)
- Vinkkejä puheeksioton tueksi

Riippuvuus sairautena ja siitä toipuminen

- Päihderiippuvuus (myös ongelmallinen päihdekäyttö), läheisriippuvuus, toiminnalliset riippuvuudet
- Riippuvuudesta toipuminen: päihdehoito (avohoito, laitostuntoutus, opiaattikorvaushoito), vertaistuki.

Raskaudenaikaisen päihteidenkäytön vaikutukset syntyvään vauvaan ja pitkäaikaisvaikutukset lapsen elämään

- Vastasyntyneen vieroitusoireet ja niiden hoito
- Millaisia seurauksia raskaudenaikainen päihdekäyttö voi aiheuttaa lapsen elämään?
- Miten havainnoida ja arvioida vaikutuksia?

Päihderiippuvuus ja vanhemmuus

- Päihderiippuvuuden tuomat haasteet vanhemmuuteen
- Päihderiippuvuuden vaikutukset läheisiin
- Miten arvioida ja havainnoida tuen tarvetta?
- Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen ja mentalisaatio

Lapsen hädän tunnistaminen

- Riittämättömän vanhemmuuden / kaltoinkohtelun tunnistaminen
- Millaisia merkkejä havainnoida vauvassa / taaperossa / lapsessa?
- Miten havainnoida?

Koulutuksia päihdetyöntekijöille:

Päihteidenkäytön tunnistaminen ja puheeksiotto

- Välineitä päihteidenkäytön tunnistamiseen (testit, päihtymyksen havainnointi jne.)
- Vinkkejä puheeksioton tueksi

Riippuvuus sairautena ja siitä toipuminen

- Päihderiippuvuus, läheisriippuvuus, toiminnalliset riippuvuudet
- Riippuvuudesta toipuminen: päihdehoito (avohoito, laitostuntoutus, opiaattikorvaushoito), vertaistuki.

Päihteidenkäytön vaikutukset raskauteen, sikiöön ja syntyvään vauvaan. Raskaudenaikaisen päihteidenkäytön pitkäaikaisvaikutukset lapsen elämään.

- Eri päihteiden vaikutuksia sikiöön
- Millaisia vaikutuksia päihteiden käytöllä voi olla raskauteen?
- Vastasyntyneen vieroitusoireet
- Millaisia seurauksia raskaudenaikainen päihdekäyttö voi aiheuttaa lapsen elämään?

Päihderiippuvuus ja vanhemmuus

- Päihderiippuvuuden tuomat haasteet vanhemmuuteen
- Päihderiippuvuuden vaikutukset läheisiin

Koulutuksia äitiyspoliklinikalla, synnyttäneiden tai vastasyntyneiden osastoilla työskenteleville:

Päihteidenkäytön tunnistaminen, puheeksiotto ja päihderiippuvuus sairautena

- Välineitä päihteidenkäytön tunnistamiseen (testit, päihtymyksen havainnointi jne.)
- Vinkkejä puheeksioton tueksi

Päihteidenkäytön vaikutukset raskauteen, sikiöön ja syntyvään vauvaan

- Eri päihteiden vaikutuksia sikiöön
- Millaisia vaikutuksia päihteiden käytöllä voi olla raskauteen?
- Vastasyntyneen vieroitusoireet ja niiden hoito
- Millaisia seurauksia raskaudenaikainen päihdekäyttö voi aiheuttaa lapsen elämään?

Päihderiippuvuus ja vanhemmuus

- Päihderiippuvuuden / ongelmallisen päihteidenkäytön tuomia haasteita vanhemmuuteen
- Miten arvioida ja havainnoida tuen tarvetta?
- Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen ja mentalisaatio

KOULUTTAJIA

Päihteidenkäytön tunnistaminen ja puheeksiotto

- Ville Salonen / puheeksiotto, motivointi

Päihderiippuvuus sairautena ja siitä toipuminen

- Juha Lantz

Päihteidenkäytön vaikutukset sikiöön ja raskauteen

- Hanna Kahila

Raskaudenaikaisen päihteidenkäytön vaikutukset syntyvään vauvaan ja pitkäaikaisvaikutukset lapsen elämään

- Sarimari Tupola
- Niina-Maria Nissinen

Päihderiippuvuus ja vanhemmuus

- Heidi Jussila

Lapsen hädän tunnistaminen

- Kaija Puura

Traumainformoitu työote

- Sanna Isosävi

Menetelmäkoulutuksia

DKT, Vakautta vanhemmuuteen, PACE